

wilde gedachtesprongen en door de hebbelijkheid zijn opinies te formeren onder de invloed van sfeer en omgeving. Vandaag, zo schreef de pauselijke diplomaat Capaccini van hem, geeft de kroonprins volstrekte verachting voor de vrijmetselarij te kennen en morgen houdt hij in de Brusselse loge een speech tegen de katholieke kerk⁷¹). Is dit huichelarij? In alle crisistijden is er reden deze vraag te stellen bij het oordelen over bepaalde aberraties. De periode 1940-1945 heeft ons doen kennismaken met vrij veel van zulke typen, van wier optreden het vaderland de last en de schande gedragen heeft.

Dat Bilderdijk, die bij menigeen geldt voor een calvinist en een orangist van de meest imposante steilheid, tot deze categorie heeft behoord, wil er niet bij iedereen in. Het blijkt niettemin waar in het oog van alwie hem grondig herontdekt uit zijn eigen woorden en werken. Die kan niet de grilligheid over het hoofd zien, waarmee de man, die zichzelf in een helder moment als „een vat van tegenstrijdigheden” typeerde, bijna dagelijks in tegenspraak met zich zelf kwam. Hoe cynisch zijn de contrasten, waarvoor dit leven ons plaatst en hoeveel zelfoverwinning moeten wij opbrengen om de weerzin te doen wijken voor deernis met een uitzonderlijk begaafd man, die zoveel geleden heeft. Dit lijden, als boete voor schuld gezien, loutert Bilderdijs historische verschijning.

Wie de aandacht heeft gevraagd voor de in dit Bilderdijk-jaar anderhalve eeuw geleden te Rotterdam geboren Bilderdijkiaan Jan Wap, kan zelfs in een Rotterdamse kring niet onvervaard op zulk een verzoenend slot aansturen. Bij Wap immers schijnen de tegenwichten te ontbreken. Bilderdijs dichterlijk oeuvre mag voor 90 % bombast zijn, maar dan blijft toch die 10 %, geprezen door een zo kunstgevoelig meester als Guido Gezelle. En dan is er nog Bilderdijs filosofische en theologische diepte. Bij Jan Wap lijkt alles franje. Behalve dan die „biezondere vaardigheid in het maken van bijschriften en epigrammen”, welke Jan ten Brink kans zag in hem te prijzen⁷²), is niets in zijn poëtische experimenten een duurzame bijval waard gebleken. Hij was een taalvirtuoos en geen kunstenaar en toonde zich de aap van Bilderdijk, zo dikwijls hij verbluffend-knap de knepen van het vak bleek te beheersen, al spelend met binnenrijm – „daar valt en knalt het schot van 't lood, dat fluit en stuit in 't bloed” – en overdadige